LUND UNIVERSITY

Kommentarer till "En studentkarneval"

Tersmeden, Fredrik

Published in:
Fakirenstudier

1998

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

Link to publication

Citation for published version (APA):
Tersmeden, F. (1998). Kommentarer till "En studentkarneval". I P. Meurling, & N. Palmborg (Red.), *Fakirenstudier* (Vol. XIII, s. 37-40). (Fakirenstudier). Fakirensällskapet.

Total number of authors:
1

General rights
Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.
• Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
• You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
• You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: https://creativecommons.org/licenses/

Take down policy
If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Kommentarer till "En studentkarneval"

Fredrik Tersmeden

Axel Wallengrens essä "En studentkarneval" publicerades i den litterära kalendern Nornan för år 1896 (tryckt 1895). Texten torde alltså ha författats under 1895, ett år då Wallengren i stor utsträckning befann sig i Stockholm såsom medarbetare i Söndags-Nisse och mot årets slut avfor till Berlin för sitt sista uppdrag som Aftonbladets Berlinkorrespondent. Det är alltså inte omöjligt att det synnerligen lundensiska lilla stycket kan ha tillkommit i "exil". Oavsett sådana yttre omständigheter hade Wallengren dock en solid karnevalistisk meritlista att luta sig mot då han författade sin lilla skildring. Som Nils Palmborg redogjort för i Fakirenstudier III debuterade Axel Wallengren i karnevalssammanhang redan såsom 17-årig gymnasist i tåget 1882.[1] 1884 medverkade han i karnevalstidningen "Svältremmen" och såväl 1888 som 1890 och 1892 ingick han i karnevalskommittén, i de två senare fallen som en av de ledande kreatörerna och idésprutorna.

Ligger då någon av dessa karnevaler särskilt till grund för skildringen i "En studentkarneval"? Lustigt nog finns ett antal indikationer på att texten framför allt skulle syfta på karnevalen 1888. Detta är anmärkningsvärt inte bara för att det skulle tyckas legat närmre till hands att falla tillbaka på mer aktuella karnevalsminnen, utan framför allt för att det anses att radikalen Wallengren år 1888 närmast satt som "politisk gisslan" i en i övrigt mycket högerdominerad kommitté och som följd härav inte skall ha utmärkt sig för någon större kreativitet detta år.

Under alla omständigheter återfinns dock de två tidningsnotiserna om biljardmarkören och de försvunna benen båda i karnevalstidningen från detta år, och av de karaktärer i tåget som uppräknas hittar man såväl Björnson som general Boulanger i just 1888 års tågprogram.

---

[1] För grundläggande uppgifter om Axel Wallengren och Lundakarnevalen hänvisas genomgående till nils Palmborg: "Karnevalernas fakir" i *Fakirenstudier III* samt K arne blom och Ulf Hjelmqvist: *Från bondbröllop till olympiska förspel* (Gamla Lunds årsskrift 60).

Militären, missnöjespolitikern och kuppmakaren Boulanger dyker dock även upp i 1890 års tåg, men däremot inte i 1892 års (Boulanger tog sitt liv 1891).

Av de återstående karaktärerna har jag inte kunnat återfinna någon i vare sig 1888, 1890 eller 1892 års program, varför man kan undra om Wallengren här bara har fabulerat fritt eller måhända erinrar sig idéer som förkastats alternativt figurerat i andra sammanhang i tåget. Han förefaller under alla omständigheter inte ha suttit och skrivit med programbladen framför sig.

I vilken utsträckning själva skildringen av kommittéarbetet också främst bygger på en viss karneval är svårt att säga då varken 1888 eller 1890 års kommittéprotokoll bevarats till eftervärlden. 1892 års protokoll finns dock i behåll och sammanfaller tämligen väl med Wallengrens bild. Således kan man jämföra dennes skildring av kandidat Dahl och punschen med följande stycke ur detta års allra första kommittéprotokoll:

> § 3. Bestämdes att endast våta varor skulle få reqvireras på karnevalens räkning. [---] Angående cigarrer beslöts, att de ej skulle falla under rubriken "våta varor".

Också skildringen av kommitténs sammansättning med "tre humoristiska naturer, en praktisk dito och en allvarsman" tycks stämma nog så väl in på detta år. Allvarsmannen och kommittéordföranden skulle då vara teologie och filosofie kandidaten Magnus Pfannenstill, tillika kårordförande (att studentkårens ordförande även var karnevalens dito var vid denna tid och ett gott stycke in på 1900-talet legio) samt vice ordförande i Teologiska föreningen. Han blev sedermera kyrkoherde, domprost samt e o professor i praktisk teologi och moralteologi, vilket ju låter nog så allvarsamt. Till sekreterare utsågs kalmariten Teophilus Petersson, vilken med tiden blev tidningsman. Som sådan var han med och stiftade "Sydsvenska tidningsmännens sjukkassa", vilket ju onekligen tyder på viss praktisk läggning.

Som de tre humoristiska återstår slutligen Olof Lundblad, Bager Sjögren och John Wigforss. Lundblad var prokurator i Malmö nation samt ordförande i AF:s sociala utskott, något som vid denna tid innebar

en central ställning i hela staden Lunds kultur- och nöjesliv. Senare blev han läkare i Vänersborg. Blekingen John Wigforss blev liksom Petersson tidningsman. Han skildrade sedermera sina karnevalsminnen i antologin Då vi låg i Uppsala och Lund, varom mer kan läsas i Nils Palmborgs ovannämnda uppsats. Om Bager Sjögren slutligen har jag icke kunnat finna några andra biografiska data än att han vid denna tid var e o amanuens vid UB. Åldersmässigt var denna ursprungliga kommitté förhållandevis ungdomlig. Undantaget Pfannenstill som var 34 år var de övriga mellan 20 och 26 år gamla.

Wallengren själv ingick alltså icke i den ovannämnda femmannakretsen, men dyker, tillsammans med bland annat kusinen Waldemar Bülow, upp redan vid det påföljande kommittémötet. Under arbetets fortgång närvarar i regel mellan åtta och tio personer vid mötena med Wallengren som en av de flitigast uppslutande. Så kom han också att i stor utsträckning sätta sin prägel på hela karnevalen: han uttänkte dess tema ("De missnöjda skudde stoftet av sina fötter"), skrev stora delar av karnevalstidningen "Iduna" och skrev och regisserade det tidiga spexet "Guvernörens staty".

"Det blir vår i Skåne" heter det i inledningsskedet till skildringen av hur karnevalen börjar. Detta skvallrar om något som i mycket hög grad skiljer 1800-talets karnevaler från dagens mastodontprojekt, nämligen den oerhört mycket kortare förberedelsetiden. Karnevalen 1892 gick av stapeln den 14 maj och kommittén hade sitt allra första möte den 13 april! Att den närmast därefter, med Wallengrens ord, mest "dåsat rätt försvarligt" bestyrks av att man den 21 april beslutar att uppskjuta genomgången av själva programmet. Först den 3 maj gås detta igenom.

Själva den hetsiga "brainstorm" (med dagens vokabulär) som sedan skildras har tyvärr inte avsatt några spår i de genomgående rätt kortfattade och formella protokollen. Om sekreteraren härunder verkligen skrivit så att pennan "raspat alldeles förtvivlat" måste resultatet härav således endast ha varit interna arbetshandlingar vilka ej bevarats. Ej heller vet vi i vilken utsträckning 1892 års kommitté mottog förslag i den "gröna lådan". Själva lådan – vilken till vardags var det ovannämnda Sociala utskottets brevlåda – finns dock bevarad i AF:s Arkiv.

Förutom "En studentkarneval" har Axel Wallengren författat ytterligare en skildring av en Lundakarnevals tillkomst. Till innehållet har

den åtskilligt gemensamt med den förra texten men är till formen betydligt mer kondenserad då den utgörs av en sonett, vilken under pseudonymen "Pierrot" publicerades just i en av 1892 års karnevalstidningar:

"Man tager" – så börja ju hushållsrön –
man tager alltså först besked af kåren,
att den vill fira karneval i våren
och hylla glädjen såsom mödans lön.

Så tages komité, som uti lön
med kallsvett söker en idé – och får en,
halft prosatung, som Zeitung uti låren,
halft poesi som Queen Mab, sagomön.

Och sedan tassa tvenne hundratal studenter,
som vilja kläda sig i gycklarskrud.
Och tretti sömmerskor – och en maskör.

Se'n önskas vädret godt – och blir – det kändt är.
Och klockan tre förkunna pukors ljud
att uti Lund en karneval man gör.

Det både i sonetten och essän så viktiga vädret tycks inte ha satt några större käppar i hjulet för 1892 års karneval. Andra högre makter skulle däremot göra det för den påföljande. Just det mycket flitiga bruket av "våta varor" 1892 – och då inte bara inom kommittén – gjorde nämligen att stadens och universitetets höga vederbörande fick den planerade karnevalen 1894 inhiberad. Nästa gång lundastudenternas fick släppa loss i vårlig karnevalsyra blev således först 1896 – Axel Wallengrens dödsår.